

Vlaamse Overheid

Bezoekadres:
Havenlaan 88
1000 BRUSSEL

Postadres:
Koning Albert II laan 15 bus 215
1210 BRUSSEL

www.vlaanderen.be/agentschap-binnenlands-bestuur

Aan de voorzitters van de stembureaus voor de lokale en provinciale verkiezingen in de gemeenten met stemming met potlood en papier

Ter kennisgeving aan:

- de provinciegouverneurs
- de leden van de deputaties
- de colleges van burgemeester en schepenen
- de voorzitters van de hoofdbureaus

02/08/2024

Betreft: onderrichtingen bij de lokale en provinciale verkiezingen van 13 oktober 2024 voor de voorzitters van de stembureaus in de gemeenten waar met potlood en papier gestemd wordt

Inhoud van deze onderrichting

I. Algemene bepalingen

1. Verkiezingswebsite www.vlaanderenkiest.be
2. Taalgebruik bij de verkiezingen
 - 2.1. Taalgebruik in de stembureaus
 - 2.2. Formulieren die bij de verkiezingen gebruikt worden
 - 2.3. Stembiljetten
 - 2.4. Uitnodigingsbrieven
3. Vrijstelling van portkosten
4. Presentiegeld, reisvergoeding en verzekeringen
 - 4.1. Presentiegeld en reisvergoeding
 - 4.2. Verzekeringsspolis

II. Onderrichtingen voor het stembureau

1. Verrichtingen van de voorzitter die aan de dag van de verkiezingen voorafgaan
 - 1.1. Aanwijzing van bijzitters en secretaris
 - 1.2. Aflevering van de stembiljetten
2. Verrichtingen van het stembureau op de dag van de verkiezing
 - 2.1. Inrichting van het stemlokaal
 - 2.2. Installatie van het stembureau
 - 2.3. Aanmaak van het modelstembiljet
 - 2.4. Handhaving van de orde in het stemlokaal
 - 2.5. De stemming zelf
 - 2.6. Toegelaten kiezers
 - 2.7. Niet-toegelaten kiezers
 - 2.8. Bijstand aan een kiezer

- 2.9. Inrichting van een stemhokje voor kiezers met een handicap
- 2.10. Stemmen bij volmacht
- 2.11. Teruggenomen stembiljetten
- 2.12. Einde van de stemming
- 2.13. Verrichtingen bij de sluiting

III. Slotbepalingen

- Bijlage 1: modelinrichting van een stemlokaal
- Bijlage 2: overzicht van de te verzenden stukken

Geachte voorzitter,

Op 13 oktober 2024 vinden de lokale en provinciale verkiezingen plaats. Op die dag worden 285 gemeenteraden, 5 provincieraden en 10 stadsdistrictsraden (in Antwerpen) verkozen. In de zes Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel en in Voeren worden ook de raden voor maatschappelijk welzijn, de schepenen en de leden van het vast bureau rechtstreeks verkozen.

Met toepassing van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (LPKD) heeft de vrederechter of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg u aangewezen als voorzitter van een stembureau bij de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen.

U bent verplicht deze taak uit te voeren. In dat verband verwijs ik naar artikel 240 van het LPKD, dat bepaalt dat ieder die zich, zonder geldige reden, onttrekt aan die aanwijzing of die door zijn schuld, zijn onvoorzichtigheid of zijn nalatigheid op om het even welke manier de hem toevertrouwde opdracht in gevaar brengt, wordt gestraft met een geldboete van vijftig tot tweehonderd euro.

Iemand kan alleen van de opdracht vrijgesteld worden om ernstige redenen, zoals bijvoorbeeld beroepsactiviteit, gestaafd door een attest van de werkgever, of overmacht. Hinder door bijvoorbeeld vrijetijdsbesteding vormt geen voldoende reden. Een eventuele fysieke onmogelijkheid moet door een nauwkeurig doktersattest worden gestaafd. Attesten die enkel met het oog op vrijstelling op de verkiezingsdag zelf opgemaakt zijn, volstaan niet.

Ook de bijzitters die zijn aangewezen, zijn verplicht hun opdracht uit te voeren. Als voorzitter van uw bureau moet u daarom aan de vrederechter de namen meedelen van de kandidaat-bijzitters die op de dag van de stemming zonder geldige reden niet zijn opgedaagd in uw bureau.

U vindt hierbij de onderrichtingen voor het stembureau.

I. ALGEMENE BEPALINGEN

1. Verkiezingswebsite www.vlaanderenkiest.be

Op de verkiezingswebsite vlaanderenkiest.be vindt u alle relevante informatie over de organisatie van de verkiezingen, waaronder ook deze onderrichting. De website bevat de toepasselijke regelgeving, zoals het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (LPKD), het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 (DKD), de uitvoeringsbesluiten, de brieven, de onderrichtingen en de formulieren.

2. Taalgebruik bij de verkiezingen

De samengevoegde wetten van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken (hierna SWT genoemd) (Belgisch Staatsblad van 2 augustus 1966) leggen de fundamentele regels vast voor het taalgebruik in bestuurszaken. Artikel 1, 5° van de SWT bepaalt uitdrukkelijk dat deze wetten van toepassing zijn op de verrichtingen bij de lokale en provinciale verkiezingen.

Daarnaast bevatten ook de artikelen 255 tot en met 260 van het LPKD specifieke bepalingen inzake het taalgebruik bij de verkiezingen.

2.1. Taalgebruik in de stembureaus

Artikel 255 van het LPKD bepaalt dat de overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten, zoals onder meer de stembureaus, uitsluitend het Nederlands gebruiken bij alle kiesverrichtingen. U gebruikt dus uitsluitend het Nederlands in uw correspondentie, bij contacten en vergaderingen met de verschillende bureaus die betrekking hebben op de verkiezingen.

Dat geldt ook in de faciliteitengemeenten (de zes Vlaamse randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem, de gemeente Voeren en de taalgrensgemeenten Mesen, Spiere-Helkijn, Bever, Ronse en Herstappe).

Volgens een vaste adviespraktijk van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT), zijn de stem-, de tel- en de hoofdbureaus *plaatselijke diensten ad hoc* in de zin van artikel 9 van de SWT. De Raad van State bevestigt dat formeel in zijn advies 39.080/AV/3 van 28 november 2005, nr. 13.3 in verband met de taal waarin de eed in de stem-, tel- en hoofdbureaus moet worden afgelegd: die bureaus verrichten bestuurshandelingen zonder betrekking tussen bestuur en publiek.

Enkel wat de *stembureaus* in de bovenvermelde faciliteitengemeenten betreft, vestig ik wel de aandacht op artikel 49 van de SWT. De leden van de stembureaus komen immers in contact met de kiezers. Als de voorzitter van een stembureau niet voldoende Frans kent om een kiezer in die taal te woord te staan wanneer hij daarom vraagt, wijst hij een secretaris aan die hem daarin kan bijstaan.

2.2. Formulieren die bij de verkiezingen gebruikt worden

Bij elke verkiezing worden verschillende formulieren gebruikt. De volgende daarvan zijn verplicht te gebruiken:

- de formulieren om de uitbetaling van presentiegelden en vergoedingen te vragen;
- de processen-verbaal van de stembureaus;
- de volmachtformulieren.

Andere formulieren die op de website te vinden zijn, worden als dienstverlening aan de lokale besturen en aan de hoofdbureaus ter beschikking gesteld. Zij zijn vrijblijvend te gebruiken.

Alle formulieren dragen een nummer. Daarbij geldt de volgende logica:

- de nummers van de formulieren voor de gemeenteraadsverkiezingen beginnen met een G;
- de nummers van de formulieren voor de provincieraadsverkiezingen beginnen met een P;
- de nummers van de formulieren voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen beginnen met een D;
- de nummers van de formulieren voor de OCMW-raadsverkiezingen (in de zes Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel en in Voeren) beginnen met een O;
- de nummers van de formulieren die van toepassing zijn op meerdere verkiezingen beginnen met een A.

Gelet op artikel 256 LPKD, zijn de documenten betreffende stemverrichtingen van de overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten die in een andere taal dan het Nederlands zijn opgesteld, nietig. De overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten mogen ze niet aanplakken, gebruiken of verspreiden. Deze regel is dus dwingend voor alle formulieren.

Voor de kiezers die in een faciliteitengemeente wonen, geldt ook op dit vlak een uitzonderingsregeling. Bij toepassing van de taalwetgeving hebben de inwoners van die gemeenten het recht om aan hun gemeentebestuur een Franstalig exemplaar te vragen van een formulier dat zij nodig hebben voor de verkiezingen.

Het gaat concreet om:

- de uitnodigingsbrief;
- het volmachtformulier en de daarbij behorende attesten van de burgemeester;
- de aanstellingsbrieven van de voorzitters, de bijzitters en de plaatsvervangende bijzitters van de verschillende bureaus.

De Vlaamse Regering bezorgt een Franstalige versie van die formulieren aan de faciliteitengemeenten. Zij kunnen aldus een Franstalig exemplaar afdrukken als een inwoner er uitdrukkelijk om verzoekt. Ze mogen de Franstalige versies ook ter beschikking stellen op hun website.

2.3. Stembiljetten

In de gemeenten van het Vlaams Gewest zijn de stembiljetten uitsluitend in het Nederlands.

In de faciliteitengemeenten geldt een uitzondering op die algemene regel. Zoals blijkt uit een advies van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (nummer 1117 van 18 maart 1965) moeten stembiljetten beschouwd worden als *“berichten en mededelingen aan het publiek die uitgaan van de Gewestelijke diensten en tot het publiek gericht zijn door bemiddeling van de plaatselijke diensten”*. In de faciliteitengemeenten zijn de stembiljetten bijgevolg tweetalig, met voorrang voor het Nederlands.

De modellen van de stembiljetten die ter uitvoering van het LPKD bij ministerieel besluit werden vastgesteld, houden rekening met de taalwetgeving.

2.4. Uitnodigingsbrieven

In alle gemeenten van het Vlaamse Gewest worden de uitnodigingsbrieven voor de kiezers alleen in het Nederlands opgesteld en verzonden.

Daar deze uitnodigingsbrieven te beschouwen zijn als betrekkingen met particulieren in de zin van de SWT, hebben de kiezers in de faciliteitengemeenten de mogelijkheid om een Franstalige uitnodigingsbrief te krijgen als ze daar uitdrukkelijk om verzoeken. Ik heb de gemeentebesturen gevraagd om in dat geval het Franstalig exemplaar van de uitnodigingsbrief enkel te overhandigen tegen afgifte van het Nederlandstalige exemplaar dat de kiezer voordien al heeft ontvangen. Op die manier wordt vermeden dat een kiezer over twee uitnodigingsbrieven zou beschikken, wat verwarring en onnodige vertraging in het stemlokaal kan veroorzaken.

3. Vrijstelling van portkosten

De brievenpost die verzonden wordt in uitvoering van de kieswetten, is portvrij (art. 70 KB van 14 maart 2022 betreffende de postdiensten). Het gaat om de volgende documenten:

1. de briefwisseling tussen de leden van de bureaus;
2. de briefwisseling gestuurd naar de voorzitter van het hoofdbureau.

De brievenpost verstuurd in uitvoering van de kieswetten moet bovenaan op de adreszijde, de gedrukte of geschreven vermelding “Kieswet - portvrij” dragen en in het adres zelf, de hoedanigheid van de geadresseerde of de afzender in verkiezingszaken (art. 71 KB van 14 maart 2022 betreffende de postdiensten).

Meer informatie vindt u op: <https://www.bpost.be/nl/verkiezingen-2024>

4. Presentiegeld, reisvergoeding en verzekeringen

4.1. Presentiegeld en reisvergoeding

Alle leden van het stembureau hebben recht op een presentiegeld. De getuigen hebben daar geen recht op.

Bij besluit van 6 oktober 2023 heeft de Vlaamse Regering dat presentiegeld vastgesteld op 50 euro voor alle leden van het stembureau (de voorzitter, de bijzitters en de secretaris).

Iemand die de eed heeft afgelegd, maar niet effectief in het bureau heeft gezeteld, kan geen aanspraak maken op het presentiegeld. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren als een plaatsvervangende bijzitter de eed heeft afgelegd, maar de effectieve bijzitter nog komt opdagen voor het begin van de vergadering van het bureau.

Om ervoor te zorgen dat het presentiegeld uitbetaald kan worden, moet u het formulier A44a invullen, dat het college van burgemeester en schepenen u in het stemlokaal ter beschikking stelt. Op dat formulier vermeldt u de rekeningnummers van alle leden van uw bureau. U bezorgt dat formulier aan de voorzitter van het telbureau dat de stemmen van uw stembureau zal tellen.

Als een lid van uw bureau tijdens de werkzaamheden van het bureau om een of andere reden moet worden vervangen, moet het presentiegeld verdeeld worden in gelijke delen onder het lid van het bureau dat vervangen moet worden en degene die hem vervangt. De duur van de vervanging speelt hierbij geen rol. Maak hiervan in voorkomend geval melding op de bijlage bij het proces-verbaal.

De leden van de bureaus hebben ook recht op een reisvergoeding als zij zitting hebben in een gemeente waar zij niet in de bevolkingsregisters zijn ingeschreven. De reisvergoeding is vastgesteld op 0,4237 euro per afgelegde kilometer.

Om de reisvergoeding aan te vragen gebruiken de leden van het stembureau het formulier A97 en sturen zij dit naar de provincie, ten laatste op 13 januari 2025.

4.2. Verzekeringpolis

In uitvoering van artikel 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 6 oktober 2023 sluit de provincie een verzekeringspolis bij een toegelaten verzekeringsonderneming om de lichamelijke en stoffelijke schade te dekken die voortvloeit uit ongevallen die de leden van de stem-, tel- en hoofdbureaus overkomen bij de uitoefening van hun ambt of op de heen- en terugweg van hun woonplaats naar de plaats waar hun bureau zitting heeft, of bij de vervulling van taken naar aanleiding van de verkiezingen. Deze polis dekt ook de burgerlijke aansprakelijkheid die voortvloeit uit de schade die door hun toedoen of door hun schuld aan derden is toegebracht.

II. ONDERRICHTINGEN VOOR HET STEMBUREAU

1. Verrichtingen van de voorzitter die aan de dag van de verkiezingen voorafgaan

Bij de brief waarmee de vrederechter of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg u heeft aangewezen, vindt u de volgende documenten:

- een door u in te vullen ontvangstbewijs dat u de brief van uw aanwijzing hebt ontvangen (formulier A04b);
- de instructies voor de voorzitters van een stembureau (formulier A04c).

De vrederechter of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg bezorgt u ook een brief over de samenstelling van uw stembureau (formulier A07).

Het college van burgemeester en schepenen tenslotte bezorgt u op de dag van de verkiezingen of de dag ervoor twee exemplaren van de lijst van de gemeenteraadskiezers die bij uw stembureau hun stem moeten uitbrengen.

Alle formulieren zijn ook beschikbaar op de website vlaanderenkiest.be of bij het gemeentebestuur.

1.1. Aanwijzing van bijzitters en secretaris

Het stembureau bestaat uit een voorzitter, vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris.

De vrederechter of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg wijst de bijzitters van het stembureau aan (artikel 49 LPKD).

Als voorzitter van het stembureau wijst u evenwel zelf een secretaris aan voor uw bureau. U benoemt die secretaris uit de gemeenteraadskiezers van de gemeente waar het stembureau gevestigd is. Kandidaten voor de verkiezingen mogen geen deel uitmaken van het bureau (artikel 48, derde lid LPKD).

Bij de besluitneming in het stembureau is de secretaris niet stemgerechtigd.

Zoals reeds vermeld in rubriek I (Algemene bepalingen), kunnen de kiezers in de faciliteitengemeenten genieten van taalfaciliteiten. Dat houdt in dat ze in het stembureau eventueel in het Frans te woord gestaan moeten worden. Als u als voorzitter het Frans niet voldoende machtig bent, moet u ervoor zorgen dat uw secretaris u in de contacten met de kiezer kan bijstaan als die daarom vraagt. Dat is bepaald in artikel 49 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken.

U kunt zich niet aan uw verplichtingen als voorzitter onttrekken door bijvoorbeeld te stellen dat u geen secretaris vindt die voldoende Frans spreekt om u bij te staan in uw mondelinge contacten met de kiezer.

1.2. Aflevering van de stembiljetten

De stembiljetten zullen u in verzegelde pakken uiterlijk op dag van de verkiezingen bezorgd worden. De stembiljetten zijn wit voor de gemeenteraadsverkiezingen, groen voor de provincieraadsverkiezingen en blauw voor de OCMW-raadsverkiezingen in de Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel en in Voeren.

De verzegelde pakken mogen pas geopend worden op de dag van de stemming in aanwezigheid van het volledig samengestelde stembureau.

2. Verrichtingen van het stembureau op de dag van de verkiezing

De stembureaus zijn gemeenschappelijk voor de verkiezingen van de gemeenteraden en de provincieraden. In de zes Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel en in Voeren kunnen de kiezers ook hun stem uitbrengen voor de rechtstreekse verkiezing van de OCMW-raadsleden.

In de gemeenten waar met potlood en papier wordt gestemd, is de leidraad voor het goede verloop van de stemverrichtingen opgenomen in het formulier A45b (instructies voor de voorzitter). In de Vlaamse gemeenten met rechtstreekse OCMW-raadsverkiezingen waar op papier wordt gestemd (Drogenbos en Linkebeek), is dat het formulier A46b. In de gemeenten waar slechts één stembureau is, is dat het formulier A48b.

Dat formulier bevat alle richtlijnen die u moet volgen bij het volledige verloop van de stemming. Hou het steeds bij de hand en vul het geregeld aan naarmate bepaalde onderdelen van de stemming afgewerkt zijn.

U maakt één proces-verbaal op voor alle verkiezingen samen.

Als u als voorzitter onverwacht toch niet aanwezig kunt zijn in het stemlokaal, dan moet u zo snel mogelijk de vrederechter (of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg) die u heeft aangewezen, contacteren om hem hiervan te verwittigen, zodat hij onmiddellijk een plaatsvervanger kan sturen.

2.1. Inrichting van het stemlokaal

Het gemeentebestuur zorgt voor het nodige materiaal om de kiesverrichtingen vlot te laten verlopen.

Als voorzitter moet u wel (laten) nagaan of dat effectief het geval is.

- De meubels, de tussenschotten en de stemhokjes zijn zo geplaatst dat een geheime stemming gegarandeerd is.
- Het stemlokaal wordt ingericht volgens het model opgenomen in bijlage 1. Het stembureau neemt in het stemlokaal een zodanige plaats in dat de binnenkomende kiezers onmiddellijk langs het stembureau gaan. De stemhokjes worden ten opzichte van het stembureau zodanig geplaatst dat de leden van het stembureau zicht hebben

op het verloop van de stemming. De stembussen worden zo geplaatst dat de kiezers die het stemhokje verlaten, ze onmiddellijk kunnen zien en dat de leden van het stembureau er een duidelijk zicht op hebben.

- Niveauverschillen op de gelijkvloerse verdieping worden voorzien van een hellend vlak in antislipmateriaal, zodat de stemlokalen voor iedereen toegankelijk zijn. Het hellingspercentage van dat hellend vlak bedraagt hoogstens:
 - 10 % bij niveauverschillen tot 10 centimeter;
 - 5 % bij niveauverschillen van meer dan 10 centimeter.
- In de stemhokjes is het stempotlood met een ketting van minstens 50 cm lang aan elke lessenaar vastgemaakt.
- In het stemlokaal bevinden zich:
 - de onderrichtingen voor de kiezer;
 - de tekst van artikel 132, §3 en §4 en artikel 221 tot en met 248 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011;
 - een vergrootglas.
- In het stemlokaal liggen de volgende documenten en benodigdheden voor het stembureau:
 - twee geactualiseerde exemplaren van de aanstiplijsten;
 - de onderrichtingen voor de voorzitter van het stembureau;
 - een exemplaar van het LPKD. In de gemeenten waar ook de OCMW-raden rechtstreeks verkozen worden, ligt tevens een exemplaar van het Koninklijk Besluit van 26 augustus 1988 betreffende de verkiezing van de OCMW-raad;
 - kantoorbenodigdheden;
 - de enveloppen en de gedrukte formulieren voor de stemming. Het gaat meer bepaald om één exemplaar van de volgende enveloppen:

1° een enveloppe met de vermeldingen: “proces-verbaal van het stembureau” en “te verzegelen”;

2° een enveloppe met de vermelding: “lijst en documenten van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden, maar die toch hebben gestemd”;

3° een enveloppe met de vermeldingen: “twee aanstiplijsten” en “te verzegelen”;

4° een enveloppe met de vermelding: “aanstellingsbrieven van de getuigen”;

5° een enveloppe met de vermelding: “volmachten, bijbehorende attesten en lijst van de gevolmachtigden”;

6° een enveloppe met de vermelding: “enveloppe voor de voorzitter van gemeentelijk hoofdbureau: formulier voor de betaling van het presentiegeld”;

7° een enveloppe met de vermeldingen: “te verzegelen” en “enveloppe voor de vrederechter. Deze enveloppe bevat:

- a) de lijst van afwezige en te laat gekomen kandidaat-bijzitters en de bijbehorende documenten;
- b) de lijst van de personen die uit het stemlokaal verwijderd zijn”;

en om een exemplaar voor elke verkiezing van de volgende enveloppen:

1° een enveloppe met de vermeldingen: “formulier met aantal stembiljetten” en “te verzegelen”;

2° een enveloppe met de vermelding: “modelstembiljet”;

3° een enveloppe met de vermeldingen: “teruggenomen stembiljetten” en “te verzegelen”;
4° een enveloppe met de vermeldingen: “niet-gebruikte stembiljetten” en “te verzegelen”;
5° als het college van burgemeester en schepenen daartoe beslist: een verzegelbare verpakking voor de gebruikte stembiljetten met de vermelding: “te verzegelen”. Een verpakking moet alle stembiljetten uit één stembus kunnen bevatten.

De enveloppen, die bestemd zijn voor de stukken voor de gemeenteraadsverkiezingen, hebben een witte kleur of dragen als opschrift de letter G. De enveloppen, die bestemd zijn voor de stukken voor de provincieraadsverkiezingen, hebben een groene kleur of dragen als opschrift de letter P. De enveloppen, die bestemd zijn voor de stukken voor de rechtstreekse verkiezingen van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn, hebben een blauwe kleur of dragen als opschrift de letter O.

- de volgende formulieren :
 - een in te vullen exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau, met de bijhorende instructies voor de voorzitter, met name één van de volgende formulieren:
 - formulier A45 voor de gemeenten met gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen en met meer dan één stembureau;
 - formulier A46 voor de gemeenten met gemeenteraads-, provincieraads- en OCMW-raadsverkiezingen;
 - formulier A48 voor de gemeenten met slechts één stembureau.
 - een exemplaar van het formulier A44a voor de aanvraag van de uitbetaling van het presentiegeld;
 - formulier A50 (de lijst van de kiezers die niet op de aanstijplijsten stonden, maar die toch gestemd hebben);
 - formulier A52 (de lijst van de kiezers die een volmacht hebben uitgeoefend voor een andere kiezer);
 - formulier A49a (de lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering, en de lijst van de personen die uit het stemlokaal verwijderd zijn);
 - formulier G51, P51 en, in voorkomend geval, O51 (de vaststelling van het aantal stembiljetten dat gevonden is in de stembussen).
- de volgende stempels:
 - 1° twee dagstempels met de vermelding van de naam van de gemeente en de datum van de verkiezing;
 - 2° een stempel met de vermelding “*Heeft volmacht gekregen*”;
 - 3° een stempel met de vermelding “*Teruggenomen stembiljet*”.

Vervolgens zorgt u ervoor dat de stembussen gecontroleerd worden. Er zijn drie soorten stembussen:

- een stembus met een wit etiket en de letter G waarin de (witte) stembiljetten voor de verkiezing van de gemeenteraadsleden gedeponereerd moeten worden;
- een stembus met een groen etiket en de letter P waarin de (groene) stembiljetten voor de verkiezing van de provincieraadsleden gedeponereerd moeten worden;
- in de gemeenten Drogenbos en Linkebeek is er ook een stembus met een blauw etiket en de letter O waarin de (blauwe) stembiljetten voor de verkiezing van de OCMW-raadsleden gedeponereerd moeten worden.

Elke stembus is ondoorzichtig, voldoende stevig, afsluitbaar en voldoende groot in verhouding tot het aantal kiezers van de stemafdeling. De stembus bevat aan de bovenzijde een sleuf die voldoende groot is om het in vieren gevouwen stembiljet erin te deponeren.

Elke stembus is aan de zijkant voorzien van een strook papier in de kleur van het stembiljet waarvoor de stembus bedoeld is, met daarop de vermelding van de betreffende verkiezing.

- Open de stembussen en controleer of ze leeg zijn.
- Sluit de stembussen opnieuw.

2.2. Installatie van het stembureau

Uw bureau moet ten laatste om 7.30 uur geïnstalleerd zijn. Als voorzitter moet u op zondag 13 oktober 2024 echter al om 7 uur naar uw stemlokaal gaan om, samen met uw secretaris, na te gaan of alles in orde is, zodat u eventueel nog de nodige aanpassingen kan doorvoeren.

U controleert of al de effectieve bijzitters die opgeroepen zijn, aanwezig zijn. De afwezige effectieve bijzitters vervangt u door plaatsvervangende bijzitters.

Als er onvoldoende bijzitters of plaatsvervangende bijzitters aanwezig zijn om 7.30 uur, stelt u nieuwe bijzitters aan uit de eerste kiezers die bij de stemming komen opdagen. U zorgt ervoor dat dat in het proces-verbaal vermeld wordt. De kiezers die u aanwijst zijn verplicht om de taak van bijzitter op zich te nemen.

Als de kiezer geen bezwaar maakt, laat u in het proces-verbaal vermelden: "De voorzitter van het bureau heeft onder de aanwezige kiezers ... (voor- en achternaam) tot bijzitter benoemd. Die aanwijzing heeft niet tot een bezwaar geleid". Als er wel een bezwaar is, laat u vermelden: "De voorzitter van het bureau heeft onder de aanwezige kiezers ... (voor- en achternaam) tot bijzitter benoemd. Die opperde het volgende bezwaar:...". U laat dan het bezwaar invullen en u doet onmiddellijk uitspraak, zonder mogelijkheid tot beroep. U vermeldt die uitspraak in het proces-verbaal.

Na de stemming deelt u aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton de namen mee van de kandidaat-bijzitters die, zonder geldige reden, afwezig waren, te laat kwamen of geweigerd hebben hun functie waar te nemen. U doet dat aan de hand van het formulier A49a.

Als de secretaris afwezig is, neemt een van de bijzitters het secretariaat waar. U vermeldt dat in het proces-verbaal onder rubriek 5.

Als uw bureau samengesteld is, leggen de leden de volgende eed af: *"Ik zweer dat ik het geheim van de stemming zal bewaren."* De bijzitters, de secretaris en de getuigen leggen die eed af tegenover de voorzitter. De voorzitter legt de eed af tegenover het samengestelde bureau. De voorzitter of de bijzitter die gedurende de stemming als vervanger van een verhinderd lid benoemd wordt, legt de eed af voor hij zijn ambt aanvaardt.

Vanaf 7.15 uur worden ook de getuigen binnengelaten. Zij mogen aanwezig zijn bij de installatie van het stembureau. Als zij bezwaar formuleren tegen de samenstelling van het stembureau, vermeldt u dat in het proces-verbaal. De voorzitter beslist over de bezwaren. Er is daartegen geen beroep mogelijk.

Getuigen in uw stembureau moeten de brief voorleggen die ondertekend is door de indiener van de lijst waarvoor ze als getuige optreden en die mede ondertekend is door de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of van het provinciedistrictshoofdbureau. Ook kandidaten kunnen als getuige aangewezen zijn.

Als twee getuigen zich aanmelden voor lijsten met dezelfde lijstnaam, heeft de getuige met de brief die ondertekend is door de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, voorrang. De andere getuige moet het stemlokaal verlaten. Hiervan wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.

De getuigen leggen dezelfde eed af als de leden van het stembureau. Zodra het bureau is samengesteld, moet iedereen die geen lid is van het stembureau of niet aangewezen is als getuige, het stemlokaal verlaten.

Vóór het begin van de stemverrichtingen mag de getuige vervangen worden door zijn plaatsvervanger en omgekeerd, maar de getuige en de plaatsvervanger kunnen elkaar niet meer aflossen zodra de verrichtingen begonnen zijn.

2.3. Aanmaak van het modelstembiljet

Ga als volgt te werk om een modelstembiljet te maken:

- neem een wit en een groen stembiljet en, in de gemeenten waar de OCMW-raad rechtstreeks wordt verkozen, ook een blauw stembiljet;
- bepaal de plaats waar de stempel met de naam van de gemeente en de datum van de verkiezing op de achterkant van elk stembiljet zal worden gezet, net voor de kiezer die in ontvangst neemt;
- parafeer de stembiljetten die als model zullen dienen en laat ook de getuigen die modelstembiljetten paraferen;
- stop na de stemming elk modelstembiljet in de daarvoor bestemde enveloppe.

2.4. Handhaving van de orde in het stemlokaal

U moet controleren of de orde aan de ingang van het stemlokaal niet wordt verstoord. Als er zich moeilijkheden voordoen, moet u onmiddellijk de politie verwittigen.

Als u om een bepaalde reden moeilijkheden verwacht, is voorafgaand overleg met de burgemeester, de korpschef, de politiecommissaris of hun gemachtigden wenselijk.

Alleen de leden van het stembureau, de kiezers en de getuigen hebben toegang tot het stemlokaal. U moet er bijgevolg voor zorgen dat bijvoorbeeld kandidaten en niet-kiezers het stemlokaal niet betreden. U waakt er ook over dat de kiezers niet langer in het stemlokaal blijven dan nodig is om hun stem uit te brengen. U moet iedereen die de rust verstoort, tot de orde roepen. Als er zich moeilijkheden voordoen, verwittigt u onmiddellijk de politie. Ik herinner er ook aan dat het verboden is te roken in het stemlokaal.

U kunt uw politionele bevoegdheid in het stemlokaal overdragen aan een ander lid van het stembureau. Als u dat doet, maakt u daar melding van in het proces-verbaal.

2.5. De stemming zelf

De leden van het stembureau, waaronder ook de secretaris, en de getuigen stemmen in het stemlokaal waar zij hun opdracht vervullen (artikel 133 LPKD).

U opent het stembureau om 8 uur en laat de eerste kiezers binnen. Het is aangewezen een bijzitter te plaatsen aan de ingang van het stemlokaal om ervoor te zorgen dat er niet teveel kiezers tegelijk het stemlokaal betreden. Dat is nodig voor het ordelijk verloop van de kiesverrichtingen en om nodeloze wachtrijen in het stemlokaal zelf te vermijden.

De eigenlijke stemming verloopt als volgt:

- De kiezer meldt zich aan in het stemlokaal met zijn uitnodigingsbrief en zijn identiteitskaart of identiteitsbewijs.
- De secretaris controleert of de gegevens in de aanstiplijst overeenstemmen met de vermeldingen op de uitnodigingsbrief en de identiteitskaart van de kiezer, stipt de naam van de kiezer aan op de kiezerslijst (= aanstiplijst) en geeft de identiteitskaart en de uitnodigingsbrief door aan de persoon die naast hem zit.
- Deze persoon neemt de documenten aan. Hij controleert in een tweede exemplaar van de aanstiplijst eveneens of de gegevens overeenstemmen met de vermeldingen op de uitnodigingsbrief en de identiteitskaart van de kiezer en stipt de naam van de kiezer aan.
- De voorzitter plaatst de stempel met de naam van de gemeente en de datum van de verkiezing op de keerzijde van de stembiljetten, op dezelfde plaats als bij het modelstembiljet.
- De voorzitter geeft de kiezer de gevouwen stembiljetten.
- De kiezer gaat binnen in een vrij stemhokje en brengt zijn stem uit.
- De kiezer toont aan de voorzitter de stembiljetten, die hij in vieren heeft gevouwen met de stempel aan de buitenzijde.
- De kiezer stopt de stembiljetten in de juiste stembussen.
- De voorzitter of een bijzitter die hij heeft aangewezen, drukt de datumstempel op de uitnodigingsbrief als bewijs voor de kiezer dat hij heeft gestemd.
- De kiezer krijgt zijn identiteitskaart of identiteitsbewijs en de gestempelde uitnodigingsbrief terug en verlaat het stemlokaal.

BELANGRIJKE AANDACHTSPUNTEN:

- **Het onderscheid tussen Belgische en niet-Belgische kiezers**
 - De Belgische kiezers overhandigen een witte uitnodigingsbrief en hun identiteitskaart. Zij kunnen stemmen voor alle verkiezingen en krijgen dan ook twee stembiljetten: een wit voor de gemeenteraad en een groen voor de provincieraad. In de gemeenten Drogenbos en Linkebeek ontvangen de Belgische kiezers eveneens een blauw stembiljet voor de rechtstreekse verkiezing van de leden van de OCMW-raad.
 - De kiezers met een andere nationaliteit dan de Belgische, overhandigen een blauwe uitnodigingsbrief met de vermelding 'Niet-Belgische nationaliteit' en hun identiteitskaart. Zij kunnen alleen een stem uitbrengen voor de verkiezing van de gemeenteraad en krijgen dus alleen een wit stembiljet voor de gemeenteraad. De niet-Belgische kiezers zijn op hun verzoek ingeschreven en staan apart vermeld op de kiezerslijst van uw stembureau.
 - Zorg voor een goede communicatie tussen de bureauleden: het bureaulid dat de uitnodigingsbrieven in ontvangst neemt en de kiezers aanstipt op de aanstijplijst, wijst het bureaulid dat de stembiljetten overhandigt, er telkens op wanneer een niet-Belgische kiezer zich aanmeldt.
- **Digitale uitnodigingsbrief**
 - In een aantal gemeenten hebben de kiezers, naast de uitnodigingsbrief op papier, ook een digitale uitnodigingsbrief via e-box of 'Mijn Burgerprofiel' ontvangen. Wie zijn originele uitnodigingsbrief niet ontvangen of verloren heeft, kan die digitale uitnodigingsbrief afdrukken en die afdruk meebrengen naar het stemlokaal. Ook als de kiezer de digitale uitnodigingsbrief alleen op het scherm van een smartphone toont, kan het stembureau die kiezer tot de stemming toelaten.
 - Een uitnodigingsbrief die de kiezer zelf heeft afgedrukt, zal meestal op wit papier afgedrukt zijn, ook als het gaat om een niet-Belgische kiezer. Op de uitnodigingsbrief van de niet-Belgische kiezer werd daarom de vermelding 'Niet-Belgische nationaliteit' aangebracht. Als u die vermelding ziet, dan geeft u die kiezer alleen een stembiljet voor de gemeenteraad.
 - **De kiezer kan geen volmacht uitoefenen als hij enkel een digitale uitnodigingsbrief op het scherm van een smartphone toont. De kiezer moet een papieren versie van zijn eigen uitnodigingsbrief en die van de volmachtgever meebrengen om een volmacht te kunnen uitoefenen. Op de uitnodigingsbrief van de volmacht-krijger moet immers een stempel geplaatst worden met de vermelding 'heeft volmacht gekregen'.**
 - De kiezer die een volmacht wil uitoefenen, moet niet eerst zelf gestemd hebben, aangezien er geen stemplicht is. De volmachthouder moet dus wel zijn papieren uitnodigingsbrief meebrengen, maar die moet niet afgestempeld zijn met de datumstempel door het stembureau waar hij zelf kan stemmen.

2.6. Toegelaten kiezers

Als algemene regel geldt dat de kiezers tot het stemlokaal toegelaten worden als ze op de aanstiplijst (kiezerslijst van uw stembureau) vermeld staan. Zij melden zich met hun identiteitskaart of identiteitsbewijs en hun uitnodigingsbrief.

Wie als kiezer op de aanstiplijst vermeld is, maar zijn uitnodigingsbrief niet kan voorleggen, kan tot de stemming toegelaten worden als het bureau zijn identiteit erkent. Ook een kiezer die alleen de digitale uitnodigingsbrief op het scherm van een smartphone toont, kan het stembureau tot de stemming toelaten.

Naast de kiezers die ingeschreven zijn op de kiezerslijst van uw stembureau, kunnen ook de volgende personen in uw stemlokaal hun stem uitbrengen:

- 1° alle leden van het stembureau en de getuigen (artikel 133 LPKD);
- 2° personen die één van de volgende documenten kunnen voorleggen (artikel 18 en 137, §3 LPKD):
 - een besluit van het college van burgemeester en schepenen waarbij hun inschrijving op de kiezerslijst wordt bevolen;
 - een uittreksel uit een arrest van het hof van beroep waarbij de inschrijving op de kiezerslijst wordt bevolen;
 - een getuigschrift van het college van burgemeester en schepenen dat bevestigt dat de betrokkene de hoedanigheid van kiezer bezit;
- 3° kiezers die moeten stemmen in een ander stemlokaal, maar die gebruik maken van het stemhokje voor personen met een handicap dat zich eventueel in uw stemlokaal bevindt;
- 4° kiezers die niet kunnen stemmen in het stemlokaal dat op hun uitnodigingsbrief staat, omdat het door omstandigheden gesloten of buiten werking is.

De personen die niet op de aanstiplijst vermeld staan, maar die toch in uw stemlokaal gestemd hebben, vermeldt u op formulier A50.

2.7. Niet-toegelaten kiezers

De volgende personen mogen niet stemmen, zelfs als ze op de kiezerslijst zijn ingeschreven. Het bureau moet hen de toegang tot het stemlokaal verbieden:

- personen die door een beslissing van het college van burgemeester en schepenen of door een arrest van het hof van beroep geschrapt zijn;
- personen die hun kiesrecht hebben verloren met toepassing van artikel 6 of 7 van het Kieswetboek;
- personen die hun kiesrecht hebben verloren doordat zij krachtens artikel 492/1 van het oud Burgerlijk Wetboek uitdrukkelijk onbekwaam zijn verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen, en de geïnterneerden die krachtens artikel 9, §3 van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering uitdrukkelijk onbekwaam zijn verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen;

- personen die op 13 oktober 2024 de stemgerechtigde leeftijd van 18 jaar nog niet bereikt hebben;
- personen die op 13 oktober 2024 al in een ander stemlokaal of in een andere gemeente gestemd hebben.

Voor de stemverrichtingen starten, is het aangewezen om de personen die om één van de bovenvermelde redenen van de stemming worden uitgesloten, te doorstrepen op de aanstiplijsten.

2.8. Bijstand aan een kiezer

Er kunnen zich verschillende situaties voordoen waarbij kiezers hulp nodig hebben bij het uitbrengen van hun stem.

Door een handicap kunnen sommige kiezers bijvoorbeeld niet alleen in het stemhokje gaan of niet zelfstandig hun stem uitbrengen.

- Deze kiezers kunnen van de voorzitter de toestemming krijgen om zich door iemand van hun keuze te laten bijstaan. Het proces-verbaal vermeldt de namen van de kiezer en de begeleider.
- Een bijzitter of getuige kan de echtheid of de ernst van de aangevoerde handicap betwisten. In dat geval neemt het bureau een gemotiveerde beslissing, die niet vatbaar is voor beroep. Het proces-verbaal vermeldt die gemotiveerde beslissing.

Kiezers met een handicap die wel zelf kunnen stemmen, kunnen gebruikmaken van het stemhokje dat speciaal ingericht is voor kiezers met een handicap, eventueel in een ander stemlokaal. Een kiezer die dat stemhokje wil gebruiken, vraagt toestemming aan de voorzitter van het stembureau in dat lokaal. De voorzitter neemt de identiteitskaart en de uitnodigingsbrief van de kiezer in ontvangst en wijst een bijzitter aan die hem tot bij het stemhokje begeleidt. Nadat de kiezer zijn stem heeft uitgebracht, stopt hij het dichtgevouwen stembiljet in de stembus. Als de kiezer erom verzoekt, doet de bijzitter dat in zijn plaats. Daarna krijgt de kiezer zijn identiteitskaart en zijn afgestempelde uitnodigingsbrief terug. Als de kiezer gebruik heeft gemaakt van een speciaal ingericht stemhokje dat zich in een ander stemlokaal bevindt dan datgene dat op zijn uitnodigingsbrief staat, wordt zijn naam toegevoegd op de beide aanstiplijsten van dat stembureau.

Als een kiezer niet kan stemmen in het stemlokaal dat op zijn uitnodigingsbrief staat omdat het door omstandigheden gesloten of buiten werking is, wordt hij toegelaten tot de stemming in een ander stemlokaal.

2.9. Inrichting van een stemhokje voor kiezers met een handicap

Controleer of laat controleren of het stemlokaal en het stemhokje toegankelijk zijn voor kiezers met een handicap.

In of in de onmiddellijke nabijheid van de stemlokalen moet minstens één speciaal stemhokje voor kiezers met een handicap geplaatst zijn. In de onmiddellijke omgeving ervan staat een stoel ter beschikking. Vanaf de ingang van het gebouw wordt duidelijke signalisatie aangebracht zodat de personen die daarvan gebruik willen maken, de plaats van dat stemhokje gemakkelijk kunnen vinden.

Toegankelijkheid betekent dat de toegang tot de stembusgang op een comfortabele en zelfstandige manier mogelijk gemaakt wordt voor personen met een handicap, zoals rolstoelgebruikers of personen met visuele/auditieve beperkingen. Daarnaast moet er rekening mee gehouden worden dat oudere mensen, personen die wegens een ongeval een beroep moeten doen op krukken, zwangere vrouwen, ouders met kinderwagens,... op een vlotte manier toegang krijgen tot de stembusgang .

De toegankelijkheid van de stembusgang slaat op het brede bereik van de stemhokjes: van de parking of bushalte, over het toegangspad, naar de inkom, tot het onthaal, in de hal en wachtrij, in het stemlokaal zelf, naar de uitgang tot terug aan de parking of de bushalte.

Om de toegang tot de stemlokalen voor kiezers met een handicap te vergemakkelijken, moeten voor hen dichtbij de stembureaus parkeerplaatsen voorbehouden worden en moet het gebouw waar gestemd wordt, voldoende toegankelijk zijn of gemaakt worden voor de personen met een handicap.

2.10. Stemmen bij volmacht

In een aantal gevallen kan een kiezer aan een andere kiezer een volmacht geven om in zijn plaats te stemmen. Er is daarvoor geen bloed- of aanverwantschap vereist tussen de volmachtgever en de gevolmachtigde. De volmacht kan worden gegeven aan om het even welke persoon die voor dezelfde verkiezing eveneens kiezer is.

Een gevolmachtigde kan per verkiezing maar één stem bij volmacht uitbrengen. Niemand kan bijgevolg meer dan één volmacht ontvangen.

De volgende personen kunnen een volmacht geven aan iemand om in hun plaats te gaan stemmen:

- kiezers die om medische redenen niet naar het stemlokaal kunnen gaan of er niet naartoe gevoerd kunnen worden. Zij moeten een medisch attest indienen. Geneesheren die als kandidaat voor de verkiezing zijn voorgedragen, mogen een dergelijk attest niet afgeven;
- kiezers die om beroeps- of dienstredenen in het buitenland verblijven, alsook hun gezinsleden en de personen die bij hen verblijven. Ze moeten een attest indienen van hun werkgever of van de militaire of burgerlijke overheid waarvoor zij of een van hun gezinsleden werken;
- kiezers die wel in het land zijn, maar die zich om beroeps- of dienstredenen niet in het stemlokaal kunnen aanmelden. Ze moeten een attest indienen van hun werkgever of van de militaire of burgerlijke overheid waarvoor zij werken;
- kiezers die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefenen en hun gezinsleden die bij hen wonen. Ze moeten een attest indienen van de burgemeester van de gemeente van hun woonplaats;
- kiezers die op de dag van de verkiezingen door een rechterlijke maatregel van hun vrijheid beroofd zijn. De directie van de inrichting waar de betrokkene zich bevindt, moet dat bevestigen;
- kiezers die zich om redenen in verband met hun geloofsovertuiging niet in het stemlokaal kunnen aanmelden. Ze moeten een attest indienen van hun religieuze overheid;

- studenten die zich om studieredenen niet in het stemlokaal kunnen aanmelden. Ze moeten een attest indienen van de directie van de instelling waar ze studeren;
- kiezers die om privéredenen op de dag van de verkiezingen in het buitenland zijn. Ze moeten een attest indienen van de burgemeester van hun woonplaats.

De volmacht moet worden gegeven door middel van het formulier A95, vastgesteld bij ministerieel besluit van 17 november 2023. Kiezers die bv. alleen een medisch attest voorleggen maar het ondertekende formulier A95 niet kunnen voorleggen, kunnen niet bij volmacht stemmen.

De volmacht vermeldt de naam, de voornamen, de geboortedatum en het volledige adres van de volmachtgever en van de gevolmachtigde en wordt door beiden ondertekend.

Voor personen die met een volmacht in de plaats van iemand anders stemmen (gevolmachtigden), gelden de volgende principes.

- Alleen personen die als kiezer zijn ingeschreven, kunnen als gevolmachtigde worden aangewezen. Zij hoeven niet noodzakelijk als kiezer te zijn ingeschreven in de gemeente waar zij bij volmacht voor iemand anders stemmen. Zij moeten als bewijs hun eigen uitnodigingsbrief voorleggen.
- Een kiezer die alleen een digitale uitnodigingsbrief op het scherm van een smartphone kan tonen, kan geen volmacht uitoefenen. De kiezer moet een papieren versie van zijn eigen uitnodigingsbrief en die van de volmachtgever meebrengen om een volmacht te kunnen uitoefenen. Op de uitnodigingsbrief van de volmachtkrijger moet immers een stempel geplaatst worden met de vermelding 'heeft volmacht gekregen'.
- De kiezer die een volmacht wil uitoefenen, moet niet eerst zelf gestemd hebben, aangezien er geen stemplicht is. De volmachthouder moet dus wel zijn papieren uitnodigingsbrief meebrengen, maar die moet niet afgestempeld zijn door het stembureau waar hij zelf kan stemmen.
- Men kan alleen bij volmacht een stem uitbrengen voor de verkiezingen waarvoor men zelf kiezer is. Bovendien geldt de volmacht voor alle verkiezingen. Dit betekent concreet dat een Belgische kiezer bij volmacht kan stemmen zowel voor een Belgische als voor een niet-Belgische kiezer. Een niet-Belgische kiezer kan echter niet bij volmacht stemmen voor een Belgische kiezer, aangezien hij alleen kan stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Een niet-Belgische kiezer kan dus enkel bij volmacht stemmen voor een andere niet-Belgische kiezer.
- Een gevolmachtigde kan maar één keer met een volmacht voor iemand anders stemmen.
- De gevolmachtigde brengt de volmachtstem uit in het stembureau waar de volmachtgever moet stemmen.
- De gevolmachtigde hoeft geen familielid van de volmachtgever te zijn.

Ga als volgt te werk als een kiezer bij volmacht wil stemmen.

- De gevolmachtigde overhandigt u de volgende documenten:
 - de volmacht;
 - het attest dat bewijst dat de volmachtgever niet zelf kan stemmen;
 - zijn identiteitskaart;

- zijn uitnodigingsbrief (op papier);
- de uitnodigingsbrief van de opdrachtgever (op papier);
- Noteer de volgende vermelding op de uitnodigingsbrief van de gevolmachtigde: *'heeft volmacht gekregen'*.

2.11. Teruggenomen stembiljetten

Het is voor de kiezer verboden zijn stembiljet open te vouwen bij het verlaten van het stemhokje, zodat de stem die hij heeft uitgebracht, bekend wordt gemaakt. Als hij dat toch doet, dan neemt u het opengevouwen biljet terug en maakt u het onmiddellijk onbruikbaar door er de stempel 'teruggenomen stembiljet' op te zetten en het te paraferen. U laat de kiezer dan opnieuw toe tot de stemming als die dat wil (artikel 139, eerste lid LPKD).

De kiezer die bijvoorbeeld door onoplettendheid het hem overhandigde stembiljet beschadigt of die zich bij het aanbrengen van zijn stem vergist heeft, kan u een ander stembiljet vragen tegen teruggave van het eerste. Het teruggegeven stembiljet wordt onmiddellijk onbruikbaar gemaakt (artikel 139, tweede lid LPKD).

U zet op de aldus teruggenomen stembiljetten de vermelding "teruggenomen stembiljet" en parafeert ze.

Na de sluiting van de stemming worden de teruggenomen biljetten in de daartoe bestemde enveloppen gestoken.

2.12. Einde van de stemming

De kiezers kunnen hun stem uitbrengen tot 13 uur. Na 13 uur mogen alleen nog de kiezers hun stem uitbrengen die zich vóór dat uur in het stemlokaal of in de wachtrij bevinden.

Als er geen kiezer meer in het stemlokaal aanwezig is, wordt de stemming gesloten verklaard. Ook de leden van het stembureau en de getuigen moeten dan gestemd hebben.

2.13. Verrichtingen bij de sluiting

a. Proces-verbaal

U wacht best niet tot het einde van de verrichtingen om het proces-verbaal in te vullen. Bepaalde gegevens kunnen immers al worden ingevuld naargelang de stemming vordert, bijvoorbeeld de namen van de afwezige kandidaat-bijzitters.

Ook het formulier voor de betaling van de presentiegelden kunt u al vooraf invullen. Dit formulier geeft u onmiddellijk na de stemverrichtingen aan de voorzitter van het telbureau G.

Nadat de laatste kiezer heeft gestemd, sluit u het stemlokaal, vult u het proces-verbaal van de stemverrichtingen in uw stemlokaal verder in, en laat u dit door alle leden van het stembureau en door de getuigen ondertekenen.

U verzamelt vervolgens per verkiezing de stembiljetten die u onbruikbaar gemaakt hebt omdat ze teruggenomen zijn, en vermeldt het aantal ervan in het proces-verbaal. U steekt deze stembiljetten in de daarvoor bestemde enveloppe en verzegelt die enveloppe.

U verzamelt vervolgens per verkiezing de niet-gebruikte stembiljetten en vermeldt het aantal ervan in het proces-verbaal. U steekt deze stembiljetten in de daarvoor bestemde enveloppe en verzegelt die enveloppe.

U opent vervolgens de stembussen. Het stembureau telt per verkiezing het aantal stembiljetten. Als er stembiljetten in een verkeerde stembus worden aangetroffen, dan worden ze bij de stembiljetten van de juiste stembus gevoegd. U vermeldt de aantallen stembiljetten in het proces-verbaal en, per verkiezing, in het daartoe bestemde formulier (G51, P51, en, in voorkomend geval, O51). U steekt die formulieren in de daarvoor bestemde enveloppen en verzegelt die enveloppen.

U steekt de stembiljetten per verkiezing opnieuw in de stembus, of in de verzegelbare verpakking als die door het college van burgemeester en schepenen ter beschikking werd gesteld. U verzegelt de stembussen of de verpakking. Bij de stembussen bedekt de verzegeling in het bijzonder de sleuf. Ook de getuigen mogen daar hun zegel op zetten.

Vervolgens begint u de verschillende pakken samen te stellen die u moet bezorgen aan de vrederechter en aan de voorzitters van de telbureaus die de stemmen van uw bureau zullen tellen.

b. Stukken voor de vrederechter van het gerechtelijk kanton:

U bezorgt aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton waartoe uw gemeente behoort, formulier A49a (de lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering en van de personen die uit het stemlokaal verwijderd werden), met eventueel de bewijsstukken van de afwezige bijzitters.

U steekt die documenten in een verzegelde enveloppe, waarop u de volgende gegevens vermeldt:

- de inhoud;
- de naam van de gemeente;
- de datum van de verkiezingen;
- het nummer van het stembureau.

U bezorgt die enveloppe uiterlijk op 16 oktober 2024 aan de vrederechter.

c. Stukken voor het telbureau G

Nadat de stemming afgelopen is en het proces-verbaal is opgesteld, moet u de stembiljetten naar de telbureaus brengen. Die zijn gevestigd in de lokalen die het college van burgemeester en schepenen aangewezen heeft. Ten laatste vijf dagen voor de verkiezingen, zal de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau u laten weten welke telbureaus de stembiljetten van uw bureau zullen tellen.

Als het tellen niet gebeurt in hetzelfde gebouw als waar het stembureau gevestigd is, kunt u het gemeentebestuur eventueel vragen u te helpen bij het vervoeren van de stembiljetten naar de telbureaus. U, of een van uw bijzitters, kunt natuurlijk ook zelf het vervoer van de stembiljetten organiseren. Getuigen mogen u hierbij vergezellen als ze dat willen.

U bezorgt de volgende stukken onmiddellijk na de afsluitende verrichtingen tegen ontvangstbewijs aan de voorzitter van het telbureau G, dat de stemmen telt voor de gemeenteraadsverkiezingen:

- de verzegelde enveloppe met het exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau;
- de lijst van de kiezers die niet op de aanstiplijst stonden, maar die toch gestemd hebben (formulier A50) en de bijbehorende documenten;
- de verzegelde enveloppe met de twee exemplaren van de aanstiplijsten;
- de aanstellingsbrieven van de getuigen;
- de volmachten, de bijbehorende attesten en de lijst van de gevolmachtigden (formulier A52);
- de verzegelde verpakking met de stembiljetten voor de gemeenteraad of de verzegelde stembus met de sleutels; als u de verpakking gebruikt, vermeldt u er de volgende gegevens op:
 - de naam van uw gemeente;
 - de vermelding 'gemeenteraadsverkiezingen van 13 oktober 2024';
 - het aantal personen die hun stem hebben uitgebracht;
- de verzegelde enveloppe met het formulier G51 waarop het aantal stembiljetten vermeld staat dat in de stembus werd aangetroffen;
- de enveloppe met het geparafeerde modelstembiljet voor de gemeenteraadsverkiezing;
- de verzegelde enveloppe met de van de kiezers teruggenomen stembiljetten voor de gemeenteraad;
- de verzegelde enveloppe met de niet-gebruikte stembiljetten voor de gemeenteraad.

In de gemeenten met rechtstreekse OCMW-raadsverkiezingen (de gemeenten Drogenbos en Linkebeek) worden de stembiljetten voor de OCMW-raadsverkiezingen geteld in hetzelfde telbureau G als die voor de gemeenteraadsverkiezingen. In die gemeenten bezorgt u ook de volgende stukken aan de voorzitter van het telbureau G:

- de verzegelde verpakking met de stembiljetten voor de OCMW-raad of de verzegelde stembus met de sleutels; als u de verpakking gebruikt, vermeldt u er de volgende gegevens op:
 - de naam van uw gemeente;
 - de vermelding 'OCMW-raadsverkiezingen van 13 oktober 2024';
 - het aantal personen die hun stem hebben uitgebracht;

- de verzegelde enveloppe met het formulier O51 waarop het aantal stembiljetten vermeld staat dat in de stembus werd aangetroffen;
- de enveloppe met het geparafeerde modelstembiljet voor de OCMW-raadsverkiezing;
- de verzegelde enveloppe met de van de kiezers teruggenomen stembiljetten voor de OCMW-raad;
- de verzegelde enveloppe met de niet-gebruikte stembiljetten voor de OCMW-raad.

Onmiddellijk na de stemming bezorgt u ook het formulier voor de betaling van het presentiegeld (A44a) aan de voorzitter van het telbureau G.

d. Stukken voor het telbureau P

Bij de verkiezingen van 13 oktober 2024 gebeurt het tellen van de stemmen voor de provincieraadsverkiezingen eveneens op het niveau van de gemeente. U bezorgt de volgende stukken aan de voorzitter van het telbureau P, dat de stemmen telt voor de provincieraadsverkiezingen:

- de verzegelde verpakking met de stembiljetten voor de provincieraad of de verzegelde stembus met de sleutels; als u de verpakking gebruikt, vermeldt u er de volgende gegevens op:
 - de naam van uw gemeente;
 - de vermelding 'provincieraadsverkiezingen van 13 oktober 2024';
 - het aantal personen die hun stem hebben uitgebracht.
- de verzegelde enveloppe met het formulier P51 waarop het aantal stembiljetten vermeld staat dat in de stembus werd aangetroffen;
- de enveloppe met het geparafeerde modelstembiljet voor de provincieraadsverkiezing;
- de verzegelde enveloppe met de van de kiezers teruggenomen stembiljetten voor de provincieraad;
- de verzegelde enveloppe met de niet-gebruikte stembiljetten voor de provincieraad.

III. SLOTBEPALINGEN

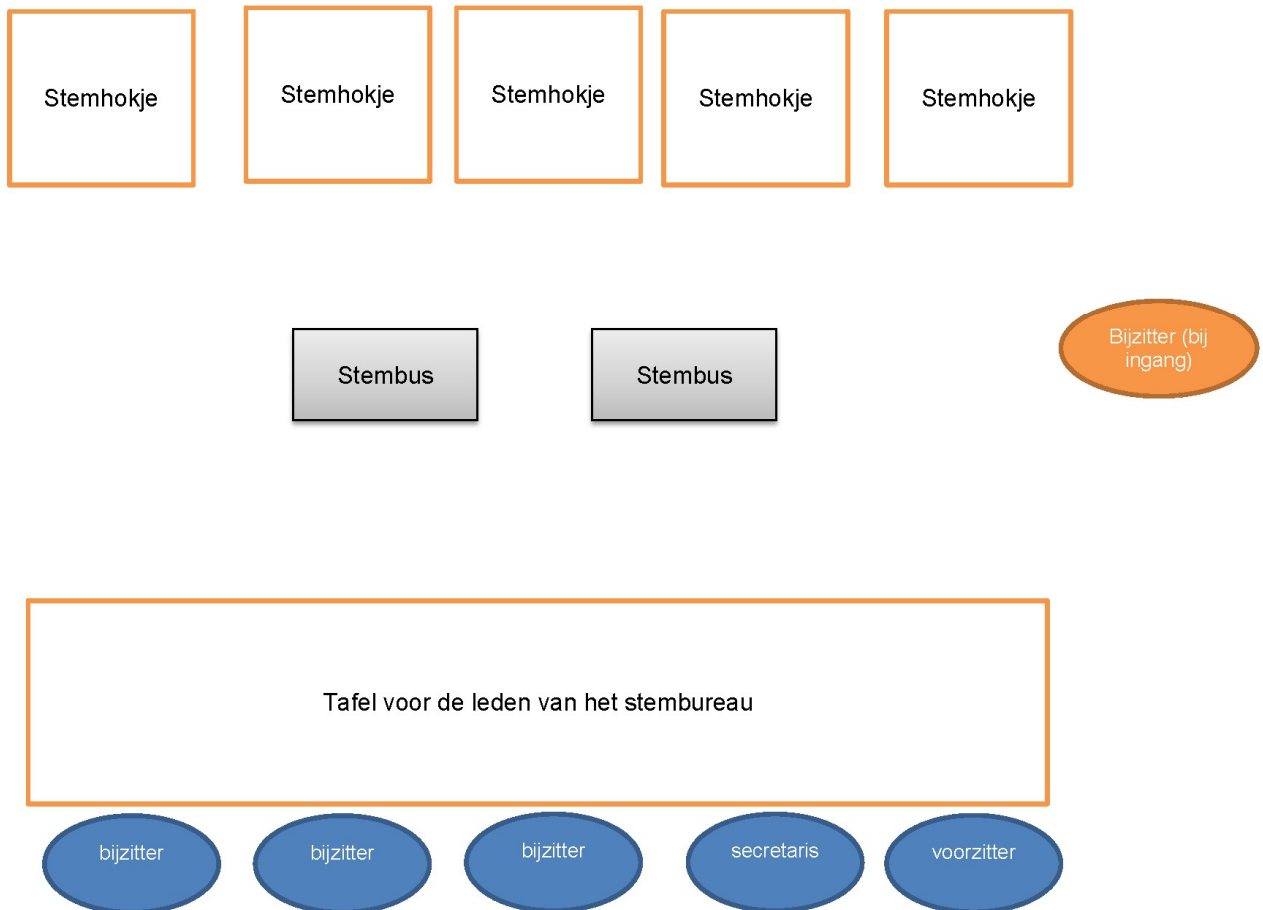
Ik bezorg deze brief ook rechtstreeks aan alle geadresseerden.

Deze onderrichting kan ook geraadpleegd worden op de verkiezingswebsite www.vlaanderenkiest.be.

Met de meeste hoogachting,

Gwendolyn Rutten
 Viceminister-president van de Vlaamse Regering
 Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Bijlage 1: modelinrichting van een stemlokaal in gemeenten waar gestemd wordt met potlood en papier

Bijlage 2: overzicht van de te verzenden stukken

verzending naar:	vrederechter	telbureau G	telbureau P
Formulier A49a + bewijsstukken	X		
Formulier A44a		X	
P-V stembureau (formulier A45a, A46a of A48a)		X	
Formulier A50 + documenten		X	
2 aanstiplijsten		X	
Aanstellingsbrieven getuigen		X	
Formulier A52 + volmachten en attesten		X	
Stembiljetten G		X	
Stembiljetten O*		X	
Stembiljetten P			X
Formulier G51		X	
Formulier O51*		X	
Formulier P51			X
Modelstembiljet G		X	
Modelstembiljet O*		X	
Modelstembiljet P			X
Teruggenomen stembiljetten G		X	
Teruggenomen stembiljetten O*		X	
Teruggenomen stembiljetten P			X
Niet gebruikte stembiljetten G		X	
Niet gebruikte stembiljetten O*		X	
Niet gebruikte stembiljetten P			X

*alleen in de gemeenten Drogenbos en Linkebeek

Formulier A44a: formulier voor de aanvraag van de uitbetaling van de presentiegelden

Formulier A49a: lijst met afwezige bijzitters en personen die uit het stemlokaal werden verwijderd

Formulier A50: lijst van kiezers die niet op de aanstiplijst stonden maar wel hebben gestemd

Formulieren G51, P51, O51: aantal stembiljetten, aangetroffen in elke stembus

Formulier A52: lijst van de kiezers die een volmacht hebben uitgeoefend voor een andere kiezer